

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/9514,Kolejne-dokumenty-z-archiwow-Sluzby-Bezpieczenstwa-Ukrainy-w-IPN.html>
23.03.2026, 01:31

Kolejne dokumenty z archiwów Służby Bezpieczeństwa Ukrainy w IPN

W dniach 21–23 września 2015 roku w Kijowie doszło do spotkania polsko-ukraińskiej grupy roboczej historyków i archiwistów. W trakcie wizyty pracownicy IPN przeprowadzili kwerendę w zasobie SBU, poszukując materiałów dotyczących spraw polskich. W efekcie przeprowadzonej kwerendy IPN otrzymał 12 101 kopii cyfrowych niezwykle ciekawych dokumentów.

Dokumenty przekazane przez partnerów z Ukrainy pochodzą m.in. z zespołów 16 i 60, a także archiwów obwodowych SBU. Dotyczą zwalczania podziemia polskiego przez Sowietów (NKWD), a także działań wymierzonych w poszczególnych członków OUN-B i OUN-M po 1945 r. Te ostatnie to sprawy karno-śledcze m.in. osób, które utrzymywały łączność z Zachodem lub kierowały oddziałami partyzanckimi na Wołyniu po 1945 r. Pozyskano również materiały administracyjne oraz operacyjne. Wśród przekazanych materiałów znalazły się archiwalia dotyczące przechwyceń depesz radiowych polskiej policji i organów bezpieczeństwa przed wybuchem II wojny światowej, a także w trakcie kampanii 1939 r. Ciekawe są również informacje zbierane przez NKWD na temat żołnierzy Wojska Polskiego ewakuowanych do Rumunii; wytyczne Iwana Sierowa dotyczące zwalczania podziemia polskiego i ukraińskiego oraz organizacji aparatu NKWD na terytoriach okupowanych (1939); informacje na temat przestępstw funkcjonariuszy NKWD po wkroczeniu do Polski, ale także pojedyncze dokumenty dotyczące działań sowieckich grup operacyjno-czekistowskich na terenie wschodniej Polski po 17 września 1939 r.

Ponadto otrzymano dokumenty dotyczące 4 Zarządu NKGB, ale także działań wymierzonych w polskie podziemie w latach 1944–1945, i to zarówno w Armie Krajową, jak i Bataliony Chłopskie, oraz kontaktów partyzantki sowieckiej z oddziałami Armii Krajowej. Materiały te posłużą do kolejnych projektów wydawniczych. Obecnie wszystkie otrzymane przez IPN materiały są w opracowaniu. Po uporządkowaniu zostaną udostępnione badaczom.

W zakresie prac archiwalno-historycznych IPN od 2001 r. współpracuje z Wydzielonym Państwowym Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy (HDA SBU), początkowo na podstawie umowy z ministrem spraw wewnętrznych RP z 2001 r., a od sierpnia 2009 r. – na podstawie dwustronnej umowy z SB Ukrainy. Projekt jest prowadzony przez Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN. W ramach współpracy wydawana jest seria „Polska i Ukraina w latach trzydziestych-czterdziestych XX w. Nieznane dokumenty z archiwów służb specjalnych”. Do tej pory ukazało się 8 tomów polsko-ukraińskich i dwa anglojęzyczne. Ponadto obie strony wymieniają się dokumentami archiwalnymi. W okresie

2012-2013 współpraca uległa znacznemu spowolnieniu, a pomiędzy listopadem 2013 r. a sierpniem 2014 r. zupełnie ustała. Powrócono do niej pod koniec sierpnia 2014 r.

Od ponownego nawiązania współpracy, w roku 2014 pozyskano od naszych ukraińskich partnerów 9863 kopii cyfrowych. W maju 2015 Służba Bezpieczeństwa Ukrainy przekazała kolejne dokumenty, łącznie 8856 kopii cyfrowych.